

Nya Meddelanden
från
STRINDBERGSÄLLSKAPET

Nummer 73

april 2024

Kära Strindbergsvänner,

April är grymmast av månaderna, varför skulle annars våren tveka – som Karin Boye dels skrev, dels översatte. Men vintergäcken, krokus och scilla har redan trotsat kylan i Stockholm och när jag skriver detta breder vitsippornas blad ut sig över höstlöven, prickade av kritvita stjärnor. Det är tid att ta sats och blicka framåt.

För min del är det med ett mått av vemod, eftersom det är min sista hälsning till er innan jag avgår vid det kommande årsmötet.

Sju är ett traditionellt magiskt tal i högt som lågt: veckans dagar, världens underverk, primtal, år för Lea och år för Rakel, Snövits beskyddare och Harry Potters horrokruxer – och det går att fortsätta tills det blir sjutusan så tjugigt. Så det är dags att ta adjö efter sju år i spetsen för Sveriges *finaste* litterära sällskap!

Det beror inte bara på vår 79-åriga historia – Samlade Verk, Brev-utgåvan, de internationella konferenserna, närvaron på Bok & Bibliotek, trettioåttio år av *Strindbergiana*, mängder av *Meddelanden...* och *Nya meddelanden...*, grundandet och huvudmannskapet för Strindbergsmuseet och Strindbergs Intima teater, etc. – utan lika mycket eller mer på vår stadiga grund av entusiastiska och kunniga medlemmar. Det har med andra ord varit ett privilegium att leda sällskapet tillsammans med våra specialkompetenta och roliga styrelsemedlemmar, både de nuvarande och de som kommit och gått under åren.

Tillsammans har vi etablerat nya traditioner som radioteaterlyssningar, bokcirklar, vandringar, medlemsdiskussioner, glöggfirande med SIT:s vänner. Speciellt för egen del har jag uppfyllt målsättningen att skapa en hemsida vi kan vara mycket stolta över, med besök från hela världen, liksom fått någorlunda balans på ekonomin.

Men pengar är och förblir ett problem. – Strindberg skulle hållit med! Vi måste hålla medlemsantalet uppe om vi ska kunna fortsätta. Litterära sällskap är inte det hetaste bland influerare och framtidsvilsna ungdomar och unga vuxna, men konst och kultur är våra rötter och vår växtkraft. Jag vet att ni gör vad ni kan – så fortsatt värva!

Och aprils iskalla skugga och glödheta sol kommer att glida över i sommaren och juninätter som aldrig blir av, utan mest liknar daggiga dagar. För den trettioåriga Strindberg var det en tid av okontrollerad utlevelse som midsommaren i *Fröken Julie* eller höskörden i *Hemsöborna*. Men för femtioåringen med ett nytt litet barn gjorde sig Andersens sagor påminna och med dem en oväntad försoning mot vemodig fond. ”I midsommartider” framträder en drömsk idyll: ”I sol låg den, vid en grön vik, under stora lindar och lönnar; och på en kulle syntes den vita kyrkan med den röda klockstapeln; prästgården i syrener, posthuset i jasminer och trädgårdsmästarns under en stor ek. Allt låg där så ljust; flaggorna blåste ut; små båtar kantade stränder och bryggor, och det syntes att det var midsommarafton.” Är detta en svunnen värld eller en fantasi, så finns här ändå en stämning att ta med sig mot ljusare tider.

Ta hand om er!

/David Gedin, ordförande

2024 ÅRS STRINDBERGSPRIS TILL GUNNAR EDANDER

Strindbergssällskapets styrelse har beslutat att ge 2024 års Strindbergspris till Gunnar Edander, svensk kompositör och musiker.

Gunnar Edander studerade vid Adolf Fredriks musikskola och fortsatte sedan studierna med en fil. kand. i musikvetenskap, teatervetenskap och konstvetenskap. Han har komponerat musik till ett 100-tal teateruppsättningar, liksom en stor mängd filmer och Tv-produktioner. Därtill har han deltagit på lång rad LP-skivor och CD.

1967 bildade han tillsammans med Suzanne Osten, Leif Sundberg och Lottie Ejebrant en av Sveriges första fria teatergrupper, Fickteatern.

Samarbetet med Suzanne Osten resulterade bl.a. också i musiken till hennes och Margareta Garpes pjäser *Tjejsnack* (1971) och *Jösses flickor* (1974), med bl.a. de numera klassiska sångerna "Å å å tjejer – Vi måste höja våra röster" ur den förra och "Befrielsen är nära" ur den senare.

1971 anställdes han på Stockholms Stadsteater och samarbetet med Suzanne Osten fortsatte då de 1975 grundade Unga Klara för att bygga upp barn- och ungdomsteater vid den nya Klarascenen i Kulturhuset.

Där arbetade han också med regissören och dramatikern Agneta Elers-Jarleman, med vilken han bland mycket annat skapade uppsättningen *Djävla Karl!!!* om August Strindberg till vilken han tonsatte nio av Strindbergs dikter.

Uppsättningen, med Lennart R. Svensson på scenen, hade premiär i november 1992 på Klara soppteater och har under de 32 år som gått sedan dess spelats omkring 300 gånger, däribland som utlandsturnéer i en engelsk version: *HELLUVAGUY!*

2009 kompletterade Agneta Elers-Jarleman och Gunnar Edander med uppsättningen *Spisa*

Strindberg – Min middag med August, nu med 14 tonsatta dikter.

Därutöver har Gunnar Edander fortsatt att arbeta med Strindbergs dikter, och har till sist tonsatt 63 stycken, lika många som Strindbergs levnadsår när han dog.

Gunnar Edander har med andra ord med råge uppfyllt kriterierna för årets Strindbergpris genom att ”särskilt förtjänstfullt ha verkat för Sällskapet i dess stadgar uttryckta ändamål ’att främja kännedomen om August Strindberg och hans verk’.”

/David Gedin, ordförande

DET HÄNGER PÅ GARDINERNA

Jo; när jag kommer in i ett hem, ser jag först hur gardinen sitter nere vid hållaren ... (går fram till fönstergardinen och rättar den) ...sitter den som ett rep eller en trasa ...då går jag snart! (Advokaten i Ett drömspel)

Strindberg har fått nya gardiner i sovrummet!

På Vilhelm Carlheim-Gyllenskölds fotografier tagna från sovrummet strax efter Strindbergs död syns en blommig gardin i gustaviansk stil. Gardinen har inte bevarats. Inför museets öppnande 1973 fanns inga möjligheter att tillverka en likadan. Man valde då att sätta upp en nytillverkad gardin från Jobs med lagerkransar på grön botten som man vet att Strindberg hade i sitt bibliotek. Med hjälp av digital teknik har museet nu utgått från källorna och inte minst den stilhistoriska expertisen hos Sara Lundström på Handtryckta Tapeter och tillverkat en helt ny gardin. I jämförelse med den övriga inredningen i jugendstil bryter den av något stilmässigt. Inte minst bårderna med omväxlande rosor och bladverk gör den överraskande romantisk.

Vi vet att Strindberg handlade 20 meter grönt gardintyg av firman Boström & Boström på Drottninggatan 18 i november 1908. Av det bevarade kvittot framgår att han fick de gamla gardinerna nedtagna och de nya sydda, upphängda och draperade.

Nu hänger de nya gardinerna på plats, prydligt sydda och draperade av museets intendent Camilla Larsson, precis som på fotografiet. Vi tycker att det blev väldigt fint och hoppas och tror att Strindbergs skulle tyckt detsamma.

Sedan 2018 har Strindberg alltså fått nya tapeter i salongen, ett brokaddraperi bakom Gustav Vasareliefen, en sänglampa och en golvtäckande matta under matsalsbordet.

Strindbergs närvaro i den rekonstruerade miljön, känslan av att det var här det hände – det som ibland kallas ”genius loci” – är central för museibesökarna. Tänk att få trampa samma golv som den store författaren!

Men: får man luras hur mycket som helst? Hur mycket scenografi kan vi använda? Autenticitet är ett förtroendekapital. Besökarna vill gärna veta vad som är original, men kanske inte i detalj. Vi brukar på visningar säga att möbler med några undantag är original, medan tapeter och textilier är gjorda efter förlaga. Det brukar lugna de flesta. Men gränsen för vad som är autentiskt skiftar från individ till individ. Är det mer autentiskt med en undermöblerad lägenhet som inte motsvarar hur Strindberg inredde, eller en inredning som stämmer bättre överens, men innehåller ett par kopior? Är det bättre eller sämre att ha en digitalt framställd matta som ser ut som Strindbergs matta och tål att gå på, än ingen alls eller en brysselmatta från tiden som inte klarar tidens tand?

Det påminner om den grekiske filosofen Plutarchos tankeexperiment om Theseus skepp. Enligt mytologin räddade kung Theseus Atens barn undan kung Minos på ett skepp sedan han dräpt Minotauros. Skeppet bevarades av atenarna, men bräderna byttes succesivt ut. De antika filosoferna debatterade huruvida ett skepp som hade alla dess komponenter ersatta en efter en skulle förbli samma skepp eller inte. Berättelsen om problemet har bevarats för eftervärlden av Plutarchos i hans *Jämförande levnadsteckningar*.

På Gyllenskölds fotografi från 1912 syns förutom gardinerna ett bord i jugendstil tillverkat i ek med lådor och ett hyllplan för böcker. Bordet är inte bevarat vad vi vet, men vi tar gärna emot tips, kära Strindbergsvänner, om ni hittar något liknande! Nu står där en liten byrå som tillhört professor Sahlgren, som hade lägenheten när museet kom till.

Vår nästa utställning utgår från en fråga vi ofta får från våra besökare: Vad gjorde fruarna efter skilsmässan från Strindberg? En del svar, några kanske överraskande, presenterar vi i *Strindbergs fruar, vad hände sen?* Välkomna den 17 maj!

Erik Höök, museichef

Sovrummet idag med de nya gardinerna

SOMMAR - HÖST 2024

UTSTÄLLNINGAR

Strindbergs hem

Strindberg i centrum

Strindbergs fruvar. Och vad hände sen? 17/5 – 2/9

Skulptör Karin Häll – Lokes smädelser öppnar 12/9

Gåsdukning i Strindbergs salong 5 – 24/11

BOKCIRKEL

75 kr. per tillfälle för medl. (ord. 100 kr.) Boka på info@strindbergsmuseet.se

Samtalen leds av teaterkritiker Sara Granath

Till första tillfället, kl 13-15 den 22.9 läser vi *Skärkarlsliv*. Övriga texter och data meddelas senare

PRIDEVECKAN

31/7 och 2/8 kl. 14.30 *Strindberg och homosexualiteten*. Föredrag med Emil Åkerö

HÖSTLOVSPYSSEL

29/10 - 1/11 kl. 12-16: Pärla din egen Strindberg, drop in

STICKCAFÉ

16 – 17/11 kl. 12-16: Sticka strindbergsvantar

Museientré. Information och obligatorisk bokning: info@strindbergsmuseet.se

VISNINGAR

Guidade visningar av August Strindbergs hem och bibliotek: torsdag - söndag kl. 13

ÖPPETTIDER

Tisdag – söndag kl. 12-16. (1/5, 6/6, 21 - 23/6)

ENTRÉ

Medlemmar i Strindbergssällskapet gratis

Ord. pris: vuxna 100 kr, stud/pens/arbetslösa 75 kr, barn och ungdom t o m 19 år

Drottninggatan 85 08-441 91 70 www.strindbergsmuseet.se

TRE GÅNGER DÖSDANSEN PÅ STRINDBERGS INTIMA

Dödsdansen av Michael Wolgemut, 1493

I konsten, främst den medeltida, är dödsdansen ett memento mori-motiv, avsett att påminna om allas likhet inför döden. Motivet utformades som en långdans där Döden, personifierad som ett skelett, dansar iväg med människor av alla stånd.

Så definierar Nationalencyklopedin begreppet dödsdans. Riktigt så går det dock inte till i ett av Strindbergs mest spelade dramer, *Dödsdansen*. Där utför det äkta paret Edgar och Alice ett slags pardans på väg mot döden, isolerade från omvärlden på en ö.

Om den ljuslyntare *Ett drömspel* var förra säsongens Strindbergsdrama, tycks *Dödsdansen* vara dennas. På Strindbergs intima teater kunde man under våren med mycket tur få se tre olika versioner av det så kallade äktenskapshelvetet.

Själv har jag aldrig tyckt att Edgar och Alice har det så djävulskt illa. Även om stycket har sina groteska inslag, är det också på flera sätt en komedi.

Just det komiska har teatergruppen 123 Shtunk, som alltid, tagit vara på. De utgår i sina uppsättningar, ofta av klassiker, från originaltexten, brottas med den, gör mer eller mindre förberedda improvisationer, och drar in publiken i sina föreställningar. Numera arbetar det äkta paret Lasse Beischer och Bortas Josefine Andersson tillsammans med musikern Dick Karlsson. Nu senast turnerar de med *Det sjunde inseglet*.

På SIT var det alltså *Dödsdansen* som stod på menyn. Trion på scenen höll sig nära /delar av/ Strindbergs text, spelade en hel del musik och inkluderade publiken. När jag var där, var de speciellt förtjusta över att Ragnar Lyth, regissören, var i publiken, och vände sig mkt till honom.

Beischer och Andersson spelade mycket på det faktum att de är gifta, precis som Alice och Edgar. Ibland var gränsen mellan fiktion och verklighet medvetet suddig, vilket fick både publik och skådespelare i skratt.

När Lolo Amble skrev vidare på *Dödsdansen* åt mamma Marie Göranzon och Gunilla Nyroos rörde hon sig också på gränsen mellan fiktion och verklighet. Hennes rollfigurer Gun och Marianne repeterar Strindbergs *Dödsdansen* i väntan på regissören, som aldrig dyker

upp. (I verkligheten är Anna Pettersson regissören). Rollen som Kurt är struken, Marie tar i med full kraft i rollen som Edgar mot Gunilla Nyroos som Alice. Båda återkommer i en hel del pauser till branschen, inte alltid så välkomnande för kvinnor, varken unga eller äldre. Det hela blir mycket feministiskt underhållande. Och publiken rusade till i stora skaror.

Just dansen stod till sist i fokus när Åsa Lundvik Gustafson och David Nondorf gav en version av *Dödsdansen* där de böljande vågrörelserna i en relation mellan en man och en kvinna dansades fram från nykär nyfikenhet till kränkande elakheter.

Här fanns rörelser som kunde påminna om den medeltida dödsdansen men också moderna, lekfulla, erotiska moves. Och Strindberg var andligen närvarande, inte minst i naturnära filmade inslag.

Liksom *Ett drömspel* lever alltså *Dödsdansen* vidare på alla möjliga vis. 1969 inspirerades den schweiziske dramatikern Friedrich Dürrenmatt till *Play Strindberg* där den äktenskapliga striden gestaltades i form av en boxningsmatch.

Sara Granath

ETT DRÖMSPEL PÅ MEÄNKIELI

Det är tio år sen nu som *Uninäytelmä*, min översättning av August Strindbergs *Ett drömspel*, presenterades i Pajala. Vi var där allihop, Fredrik Lagerqvist från förlaget Podium som stod bakom utgivningen, Katarina Kieri som hade skrivit förordet till översättningen, Maja Mella som företrädde Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset (STR-T), språkgranskaren Iréne Muskos och jag som översatt.

Jag minns det som en glädjefylld dag. Vi hade gått i mål, vi hade kunnat visa att vårt språk även räckte till för att översätta en klassiker som *Ett drömspel* och nu kunde vi överlämna boken till alla intresserade som hade samlats i Pajala och som verkade vara lika glada över boken som vi.

När jag hade blivit tillfrågad om att göra översättningen hade jag tackat ja ganska omgående. Det hade känts som en spännande utmaning och jag var väldigt glad åt att förlaget Podium tagit det här initiativet, att översätta Strindberg till såväl meänkieli som andra nationella minoritetsspråk. Självklart höjer det statusen för språket att översätta en klassiker men att vi kan ta till oss Strindberg på vårt eget språk gör också att han kommer närmare oss, det blir vår Strindberg också.

Jag minns att jag la alla andra jobb åt sidan och tackade nej till andra översättningsförfrågningar när jag blev tillfrågad om att översätta *Ett drömspel*. Att översätta till ett minoritetsspråk som är ganska nytt som skriftspråk kräver mer än att översätta till ett språk som funnits länge som skriftspråk. Men att jag tyckte så mycket om *Ett drömspel* hjälpte mig i arbetet. Det finns en ton av vemod över berättelsen om hur guden Indras dotter kommer ner till jorden för att se om människorna har det så svårt som de säger och kanske var det den tonen som slog an en sträng hos mig. Jag är marinerad i det tornedalska vemodet och alla vemodiga tornedalska folkvisor jag sjungit under årens lopp. Och så var det det där att berättelsen kändes så nutida, människorna är missnöjda över det ena och det andra, de bråkar och skiljer sig, de är skuldsatta upp över öronen och de äter och dricker för mycket och måste sedan ”gymnastiseras på maskiner liknande tortyrinstrumenter.”

Framför allt var det det allmänmännsliga i berättelsen som fångade mig, att den handlade om kärlek och längtan och tillkortakommanden, om hur det är att leva, att vara människa. Det var också det som gjorde att det inte var så svårt att översätta boken som jag hade befarat. I Tornedalen är vi inte annorlunda än på andra ställen i världen, vi blir också förälskade, känner avund, blir arga och ber om förlåtelse, och alltså har vi ord för det. *Rakhaus (kärlek)* och *katheus (avund)*, *suuttua (bli arg)* och *pyytää antheeksi (be om förlåtelse)* finns i vårt språk också och gav mig inga bekymmer med översättningen.

Det gjorde inte heller Katarina Kieris fina förord, skrivet på hennes alltid så vackra språk, som också handlar om livets väsentligheter, om hur hon läste *Ett drömspel* för första gången vakande vid sin fars dödsbädd, om de tankar dramat väckte hos henne under den tunga tiden, och om hur språket, det tornedalsfinska språket, hennes föräldrars modersmål, alltid varit så förknippat med skam.

När Monica Johansson och jag började skriva på vår första bok på meänkieli hösten 1984 fanns det fram till dess bara två böcker utgivna på språket. Tornedalsfinskan, som språket då kallades (tidigare benämndes det finska och nu meänkieli som betyder "vårt språk") var då nästan helt och hållet enbart ett muntligt språk och många var också väldigt undrande över att vi skulle använda det i skrift. Skulle det verkligen gå? Var vårt språk verkligen ett riktigt språk som också skulle gå att skriva på? Det här var också en tid då det fortfarande fanns ganska negativa uppfattningar om språket, "bara våran finska" och "köksfinska" var två epiteter som inte var så ovanliga. Den försvenskningsspolitik som bedrivits i Tornedalen så länge, och som bl a inneburit att ingen undervisning i språket hade fått förekomma i skolorna, hade fört med sig att språkets status var väldigt låg. Men vi var unga och kaxiga och tänkte att det är klart det måste gå, kan man tala språket måste man väl också kunna skriva på det. Så när vi skulle börja skriva ner alla de sånger, ramsor, lekar, sagor och gåtor som vi rest runt i Tornedalen och samlat in så var det självklart för oss att allt, inte bara det material vi fått in utan också all annan text, skulle skrivas på tornedalsfinska.

Alla språk är föränderliga, ord kommer och går, ord som hörde till det gamla jordbrukarsamhället glöms bort medan ord som hör till det nya IT-samhället tillkommer. Även i skriftspråket finns en process, hur man ska stava ett ord är inte en gång för alla givet, gamla stavningar som hvad och hvilken är borta sedan länge och andra ord, tex ordet sjal/schal kan stavas på olika sätt. I meänkielin är den här processen mer påtaglig eftersom man inte skrivit på språket i någon större utsträckning i mer än ca 40 år och undervisning i språket fortfarande bedrivs i mycket blygsam skala. Annars är ju skolan den institution som i stor utsträckning standardiserar ett språk. Nu används olika varianter sida vid sida och så kommer det säkert att vara länge än. Det kommer att skrivas både *jänis* och *jänes (hare)* *sölkä* och *selkä (rygg)*, *net laukkova* och *net laukkovat, (de springer)* beroende på var i Tornedalen (eller i det område i Norrbotten där man benämner sig som kväner eller lantalaiset men där också meänkieli talas) man har sina rötter.

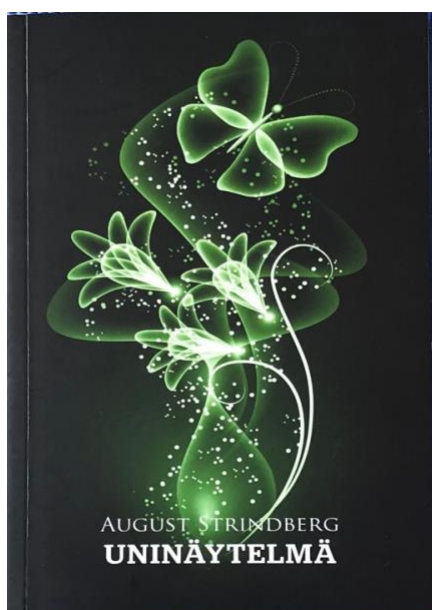
Att man bedriver så lite undervisning i språket innebär också att ord för sånt som inte finns i Tornedalen många gånger saknas. Ett sånt exempel från *Ett drömspel* är ordet för trädet lind. I Tornedalen växer inga lindar och därför har vi inget ord för det. Som översättare måste jag då bestämma vad jag ska använda för ord, ska jag låna från vårt närbesläktade grannspråk finskan eller ska jag låna från svenskan eller ska jag hitta på

ett eget ord. I det här fallet lånade jag ordet *lehmus* från finskan då jag tycker att ordet smälter fint in i meänkielin och av sammanhanget kan man förstå att det rör sig om ett träd, att det handlar om just en lind i det här fallet får man sen lära sig som en extra bonus.

Jag ser finskans rikare ordförråd när det gäller en del områden och företeelser som en tillgång för oss, som kan ge vårt språk en nödvändig vitamininjektion. Men jag lånar också från svenskan om jag tycker att det smälter in i språket för övrigt och/eller om det redan används i språket, och speciellt förstås om det används i språket sen länge, vi har ju många gamla svenska låneord. *Kahveri (skafferi)* och *kööki (kök)* är exempel på sådana gamla låneord som jag använder i *Uninäytelmä* och som jag tycker fungerar alldeles utmärkt i meänkielin. De känns lika naturliga i vårt språk som de franska låneorden byrå och kastrull gör i svenskan.

När man skriver på eller översätter till ett nytt skriftspråk måste man anstränga sig mer, ta fler beslut själv, diskutera mer med andra, än vad som är fallet när man skriver på ett gammalt, vedertaget skriftspråk. I arbetet med *Uninäytelmä* hade jag ett ovärderligt bollplank i Irene Muskos. Åtskilliga timmar diskuterade vi tillsammans vilket ord eller vilken stavning som vore bäst att använda. Utan Irenes insats hade arbetet varit mycket svårare för mig. Jag hade också flera andra att diskutera med. Systrarna Linnea, Karin och Märta Nylund (som nyligen blev belönade med kunglig medalj för sitt arbete med meänkielin och Nattfestivalen i Korpilombolo), och professor emeritus i finska tornedalingen Erling Wande kom med kloka synpunkter liksom vänner och släktingar som är lika förtjusta som jag i språkdiskussioner.

När jag nu, när boken funnits i tio år, får höra att den används i skolundervisningen och i studiecirkel både för meänkielitalande och för dem som vill lära sig språket känner jag återigen en sån glädje över att det här projektet blev av. För den berättelse som Strindberg skrev för över hundra år sen har fortfarande så mycket att ge. Och att vi kan få ta del av hans tankar och funderingar om livet på vårt eget språk betyder mycket både för oss som talar språket och för alla dem som gått miste om språket men nu vill lära sig det. Jag tror att alla vi som har en relation till meänkieli berörs på ett alldeles särskilt sätt när vi nu inte bara kan konstatera att det är synd om människorna utan också kan säga att *soon synti ihmisistä*.

/Mona Mörtlund/

Maja Mella, Irene Muskos, Katarina Kieri, Mona Mörtlund

STRINDBERGSSÄLLSKAPET SÖKER NY SKATTMÄSTARE!

Arbetsuppgifter som skattmästare i Strindbergssällskapet:

Bokföringen sker inte i ett bokföringsprogram, utan i ett excel-ark som använts under många år. Digitalt sända fakturor sparas enbart digitalt, men kvitton etc. förvaras i en pärm, men behöver även scannas in för att allt ska vara samlat digitalt. Detta underlättar för revisorernas granskning i samband med bokslutet. Tillgång till scanner alt kamera/mobiltel behövs.

Antal bokföringsposter:

2023 hade vi 135 bokföringsposter.

Antal fakturor:

Fakturor och utlägg för styrelsemedlemmar i samband med bl.a evenemang uppgick senaste året till ca 40 transaktioner.

Inga arvoden till styrelsemedlemmarna.

Redovisning inför styrelsen:

Styrelsen sammanträder ca 6 gånger per år. Inför varje styrelsemöte redovisar skattmästaren det ekonomiska läget.

Bokslut och deklaration:

Strindbergssällskapet är inte skattskyldigt, men har skyldighet att deklarerat per 31 december vilket är skattmästarens uppgift.

Skattmästaren upprättar bokslutet som granskas av revisorerna. Olof Nordin och Åsa Söderbergh är nuvarande revisorer.

Skattmästaren är även utsedd av Strindbergssällskapet och Nordiska museets nämnd som medrevisor i Stiftelsen Strindbergsmuseets bokslut. Det innebär att granska stiftelsens bokslut och tillsammans med den auktoriserade revisorn och den av Stockholms kommunfullmäktige utsedda medrevisorn ha ett digitalt möte där årsredovisningen går igenom.

Vid intresse och frågor hänvisas till nuvarande skattmästare Marie-Louise Jaensson Björkén

info@auguststrindberg.se

Tillträde på årsmötet 14 maj 2024.

HENNING BERGER OCH STRINDBERG OM INSAMLINGEN TILL STRINDBERG

Henning Berger (1872–1924) var en av de författare som då och då hade brevkontakt med Strindberg. För eftervärlden är han kanske känd för att ha skrivit manus till en av de första svenska filmerna. Den hette *Emigrant* och spelades in 1910. Hans manus utgick ifrån hans noveller om egna upplevelser vid vistelserna i USA då han bl.a. arbetade som bokhållare på White Star Line.

Henning Berger bodde i Stockholm i samband med premiären av hans drama *Syndafloden* 1908. Här bodde han på hotell Anglais, och råkade på natten mellan 2 och 3 oktober vådaskjuta sin författarkollega Hans Magnus Nordlindh till döds, endast två veckor efter premiären. Händelsen vållade enorm uppståndelse, och skvallerpressen antydde att Berger velat sätta en konkurrent ur spel.

Berger dömdes till en månads fängelse för vållande till annans död. Efter avtjänat straff flyttade han till Köpenhamn där han gifte sig med dottern till Notarius publicus. Här bodde han till sin död den 30 mars 1924.

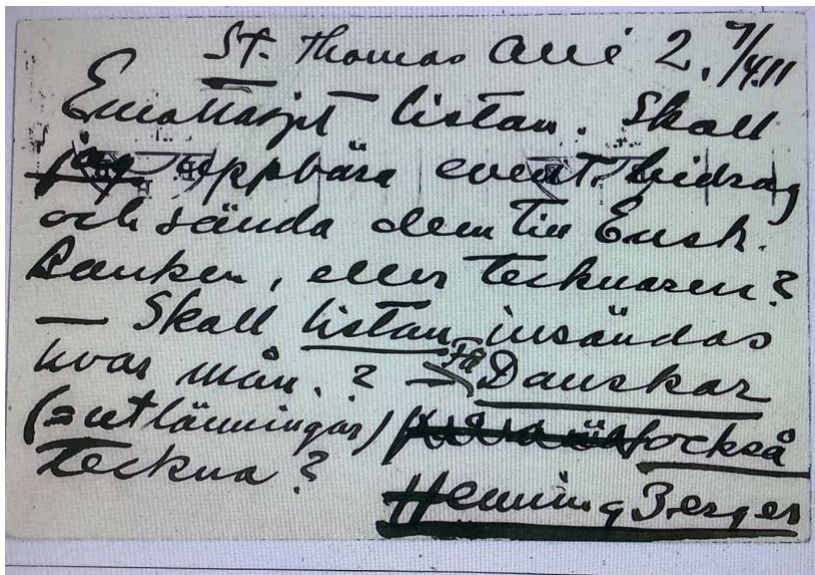
Under några år reste Berger runt i Europa och vistades bl.a. i Paris. Han skrev då ett brev till Strindberg hösten 1906. Det utgjordes av ett vykort från Strindbergs favoritrestaurang på 1890-talet, Brasserie des Lilas, där Berger hade umgåtts med Sigfrid Sieverts, John Landquist och Anders Österling. Strindbergs svar är daterat den 2 januari 1907 (brev nr. 5468). I det önskar Strindberg Berger och Lilas-vännerna ”ett goth nytt år”.

Den första kontakten mellan Strindberg och Berger bör ha skett våren 1905 enligt ett (ej återfunnet) brev som Strindberg skrev från Sandhamn den 19 maj 1905.

Under årens lopp skrev Strindberg ett tiotal brev till Berger. Det sista är daterat den 27 juni 1911. I detta berättar Strindberg att han läst Bergers bok *Drömlandet. En Stockholmsnovell* som utkommit 1909.

Vid 1911 års insamling till Strindberg (redovisas bl.a. i *Nya Meddelanden* 62) skrevs uppropet till insamlingen av John Landquist efter ett förslag av Hjalmar Branting och offentliggjordes i pressen den 6 april 1911. Insamlingen gjordes med hjälp av listor som många författarvänner tog emot för att hjälpa till med insamlingen. Det avbildade brevkortet visar att även Henning Berger deltog i insamlingen. Enligt texten ska Berger ha fått insamlingslistor och ville veta om även "danskar" fick teckna gåvor till insamlingen. Han vill också veta om han skulle skicka in listor varje månad. Han ville tydligen ha ett snabbt svar; kortet är dagtecknat den 7 april 1911.

Jan Billgren

St. Thomas Ave 2. 7/4/11
Ett nytt listor. Skall
~~för~~ förklara event. bidrag
och sända dem till C.ush.
Banken, eller tecknaren?
— Skall listor insändas
kvar mån. ? — Danskar
(= utlämningar) ~~skall~~ också
teckna? Henning Berger

Bergers text visar att listorna skickades till författarna innan insamlingen publicerades i pressen.

Brevkortet är poststämplat 8 april 1911

MINNESORD ÖVER BJÖRN SUNDBERG 1951 - 2023

<i>Slutstycke</i>	<i>Schlußstück</i>
Döden är stor.	Der Tod ist gross.
Vi är hans egna	Wir sind die Seinen
Med skrattande mun	lachenden Munds
Mitt inne i livet tro	Wenn mir uns mitten im Leben
Vi oss ståta	meinen
Men han vågar gråta	wagt er zu weinen
Mitt inne i oss	mitten in uns.
<i>(Rainer Maria Rilke)</i>	

Då vi fick budet att Björn Sundberg hade gått bort kom jag att tänka på denna dikt av Rainer Maria Rilke, och kände mig manad att tolka den till svenska. Den handlar naturligtvis om döden men den lämpar sig inte för vilket dödsfall som helst. Den framställer en skärande kontrast i människans lott: den mellan att glatt mena sig vara mitt i livet och att trots det ständigt bära den potentiella döden inom sig. Orden ”mitten im Leben” tar upp och fortsätter på sitt sätt att intonera en medeltida hymn, den som börjar med de bevingade orden ”media vita in morte sumus”: mitt i livet är vi i döden.

Därmed uttrycker Rilkes dikt inte bara sorg utan även bestörtning. Och det var ju det som vi kände då dödsbudet kom: sorg över förlusten av en uppskattad vän och kollega men också känslan av något chockartat och ofattbart. Vi hade vant oss vid att träffa Björn på institutionen snart sagt varje vecka. Hur kunde han nu vara borta? Hur kan vi röra oss i dessa salar och korridorer och möta honom och hans vänliga småleende aldrig mer?

Efter över fyrtio år vid institutionen emeriterades Björn Sundberg som professor i litteraturvetenskap mot slutet av 2010-talet och drabbades år 2019 av ett slaganfall som satte sina spår i röst och rörelser. Men det hindrade honom inte från att fortsättningsvis studera litteraturen, skriva om den och delta i institutionens verksamhet.

Denna verksamhet var alltid väsentlig för Björn: det gemensamma samtalet, utbytet på seminarierna och inte minst på disputationerna, som han såg som en kärnverksamhet att självklart bevista oberoende av forskningsområdet i fråga.

För egen del hade Björn som forskare tre huvudområden. Det för honom kronologiskt första var svensk och annan nordisk litteratur kring sekelskiftet 1900. Om den och närmare bestämt om Hjalmar Söderberg skrev han sin doktorsavhandling med Thure Stenström som handledare; senare behandlade han även dramatik av Strindberg och Ibsen. För det andra belyste han svensk samtidsdramatik av bland andra Kristina Lugn och Agneta Pleijel – och då i ovanligt initierad och fruktbar anslutning till att han under en tid skrev teaterrecensioner i en stockholmstidning. Och för det tredje intresserade han sig för antiken, var verksam inom nätverket Agora och gav år 2019 ut ”... så vill jag utstå livet”. *Anteckningar till de grekiska tragedierna* (Skellefteå: Norma).

Björn hade alltså ett särskilt intresse för dramatiken och var på det området en viktig och rätt sällsynt resurs för institutionen. Men han behandlade även skönlitterär prosa och teoretiska och metodologiska frågor, inte minst utgående från Hans-Georg Gadamer's hermeneutik. Hans perspektiv var då eftersinnande, idéhistoriskt välinformerade och ofta inriktade på centrala livsfilosofiska frågor i den västerländska traditionen.

Allt detta syntes och hördes i de kloka och kunniga inlägg som Björn gjorde vid seminarierna – och som inte minst doktorander som lade fram avhandlingstext i vardande drog nytta av. Detsamma gäller naturligtvis de hundratals och åter hundratals studenter som har tagit med sig hans insikter ut i livet. Vid sådana tillfällen framträdde också det som syns ännu mer i Björns skrifter: hans förnämliga stilkonst, hans ovanligt balanserade och nyanserade behandling av svenska språket.

När han nu har ryckts bort kan vi fortfarande ta del av hans tankar i dessa skrifter och reflektera över villkoren för forskning och undervisning. De verksamheterna bedriver vi ju medvetna om att vi var och en är mer än en enskild produktiv individ. Allt som vi gör anknyter till vad andra tidigare har tänkt och skrivit, och vi för vår del bidrar till denna fortgående kulturella rörelse in i framtiden. Vi är noder i ett väldigt nätverk. Där syns vissa av våra insatser tydligt och direkt som publicerade nya insikter. Men många andra verkar indirekt som en mylla av vetenskaplig och litterär kultur som är nödvändig för all framtida odling. Det gäller inte minst vårt inflytande över studenterna: förmånen vi har att genom dem få påverka den litterära kulturen långt bortom våra ändligen liv, under det halvsekel av litteraturläsning och litteratursamtal som dessa unga människor har framför sig.

Björns insatser för det vetenskapliga samtalet och den litterära kulturen var betydande både direkt och indirekt. Hans fysiska stämma har nu tystnat, hans penna fallit ur handen men det som han har åstadkommit i tal och skrift förblir länge verksamt.

Med sorg och saknad minns vi en god vän och kollega som in i det sista hängivet främjade den litterära och vetenskapliga kulturen och institutionens verksamhet.

/Torsten Pettersson, professor i litteraturvetenskap vid Uppsala universitet

STRINDBERGSSÄLLSKAPETS STYRELSE

David Gedin – ordförande, styrelsemedlem i Stiftelsen Strindbergsmuseet

Göran Söderström – vice ordförande

Marie-Louise Jaensson-Björkén – skattmästare, medlemsombud

Sara Granath – sekreterare, redaktör Nya Meddelanden, ersättare i Stiftelsen

Leif Magnusson – ansvarig för Strindbergs skrifvarstuga på Kymmendö

Cecilia Carlander – redaktör för Strindbergiana

Kristina Adolphson – redaktionsgrupp Nya Meddelanden

Jan Billgren – redaktionsgrupp Nya Meddelanden

Louise Edlind Friberg, Tryggve Lundh

Erik Höök - chef för Strindbergsmuseet

Hannah Hinz Cornelli – ansvarig sociala medier

Ulrika Lindgren – redaktionsgrupp Nya Meddelanden

Marja Sandin Wester – redaktionsgrupp Nya Meddelanden

Revisorer – Olof Nordin, Åsa Söderberg

Revisorssuppleanter – Kjellåke Henriksson, Christina Björkegren

Valberedning – David Gedin, Erik Höök

KONTAKT

Ordförande – David Gedin, epost: strindbergssallskapet@auguststrindberg.se

Medlemsfrågor, epost: info@auguststrindberg.se

Frågor rörande sociala medier: media@auguststrindberg.se

Ansvarig för hemsidan: red@auguststrindberg.se

Strindbergssällskapets postadress: Drottninggatan 85, 11160 Stockholm

Hemsida: <http://www.auguststrindberg.se/>

KALLELSE TILL ÅRSMÖTE TISDAG 14 MAJ KLOCKAN 18.00

Årsmötet äger rum på Strindbergsmuseet, Drottninggatan 85, Stockholm. Anmälan görs till info@auguststrindberg.se senast den 7 maj. Efter årsmötet serveras en smörgås med dryck till självkostnadspris. Därefter överlämnas 2024 års Strindbergspris till Gunnar Edander som presenterar och sjunger några av sina sextiotre Strindbergssånger

FÖREDRAGNINGSLISTA

1. Årsmötet öppnas
2. Val av ordförande för mötet
3. Val av protokollförare
4. Val av justerare, tillika rösträknare
5. Fråga om godkännande av kallelsen
6. Fråga angående röstlängd.
7. Fråga angående godkännande av föredragningslistan
8. Anmälan av föregående årsmötesprotokoll
9. Styrelsens verksamhetsberättelse och bokslut för 2023 (*publiceras på sällskapets hemsida*)
10. Revisorernas berättelse
11. Fastställande av bokslutet.
12. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen.
13. Styrelsens planer för kommande verksamhet
14. Beslut om medlemsavgifter
15. Val av styrelseordförande (mandattid ett år).
16. Val av övriga styrelseledamöter (mandattid två år)
17. Val av revisorer jämte suppleanter (mandattid ett år).
18. Val av valberedning (mandattid ett år).
19. Ev. frågor och övriga meddelanden från styrelsen
20. Övriga frågor
21. Mötet avslutas.

STRINDBERGS INTIMA TEATERS REPERTOAR SENVÅREN 2024

19 april är det urpremiär på *Blott ett annat namn för ljus*, baserad på Frida Stéenhoffs novell *Ett sällsamt öde*. Dramatikern och regissören Felicia Ohly undersöker historisk queer kärlek, begär och förgänglighet i ett samarbete mellan Strindbergs Intima Teater och Donna Donna Teater.

Under april/maj får vi besök av två skolor från Åmål och Alingsås som kommer för att se vår föreställning *Spring tills du dör* och även en stockholmsbaserad skola som kommer för att se föreställningen *Quinnorna* med en efterföljande workshop som eleverna medverkar i. Våra föreställningar *Kvinnokliniken* och *Demokrati och yttrandefrihet* fortsätter att gästspela ute i landet på folkhögskolor och gymnasier.

Under maj har vi gästspelsmånad med följande föreställningar:

Måndag 6 maj kl. 18.00 - Sarah Kanes *Psykos 4:48* (Teater Fatal)

Tisdag 7 maj kl. 19.00 och Onsdag 8 maj kl. 19.00 – *Jag är Ahed* (Teater Nyland)

Måndag 13 maj kl. 19.00 och Tisdag 14 maj kl. 19.00 – *Kyssten* och *Att döda* av Hjalmar Söderberg (Lilla Romeo & Julia kören)

Fredag 17 maj kl. 19.00 och Lördag 18 maj kl. 15.00 – *Ett Drömspel* (Rynge Teater)

3/6, 4/6 och 5/6 kl.19 redovisar Carolina Frände ett VR-finansierat forskningsprojekt om konstnärligt ledarskap genom en kort föreställning samt panelsamtal. Biljetterna kostar 20:- st och kan köpas från hemsidan fr.o.m. 22/4

3-7/6 håller teaterchefen Anna Pettersson en workshop för anställda hos Dansalliansen.

13-14/7 gästspelar föreställningen *Frida Uhl* på Rynge Teater i Skåne.

23-24/7 gästspelar föreställningen *Quinnorna* på Parkteatern, Galärparken.

25-26/7 gästspelar föreställningen *Frida Uhl* på Parkteatern, Galärparken.

HÖSTEN 2024

7/9 premiär på en musikalisk nytolkning av *Pelikanen* fritt efter Strindberg med text av Dag Thelander och musik av Per Wickström. Regi: Lovisa T Onnermark. Uppsättningen är ett samarbete mellan Strindbergs Intima Teater och Teater Östfronten i Uppsala.

3/10 premiär på en ny version av *Den starkare* av och med Iwa Boman och Gunilla Abrahamsson, som först gavs på Stockholms Stadsteaters soppteater 1994.

29/10 och 30/10 kommer Akalla Kvinnojour att redovisa ett arbete som Luiza Stanescu har arbetat fram tillsammans med kvinnor som regelbundet har besökt Kvinnojouren.

2/11 premiär på *E45:an*, inspirerad av Strindbergs vandringsdramer, av Marit Kappla som har vandrat längs med E45 och skrivit samtidigt. Regi: Bortas Josefine Andersson.

Uppsättningen är ett samarbete mellan Strindbergs Intima Teater och Hagateatern i Göteborg.

15/11 har Lolo Ambles version av *Dödsdansen* i regi av Anna Pettersson med Marie Göranson och Gunilla Nyroos efterlängtat nypremiär.

STRINDBERG I SÖRMLAND HÖSTEN 2024

Till hösten koncentreras cirklar, företrädesvis i Eskilstuna och Strängnäs, på temat Strindberg och det moderna.

Den 23 augusti håller Tryggve Lundh en föreläsning om Strindberg och hans intresse för ny teknik, nya media, telefoni, grafofoner, film, experimentellt fotografi, teaterscenografi med mera och hur detta avspeglas i hans liv och verk.

Efter föreläsningen hålls cirklar om Strindberg och det moderna utifrån främst romanen *Taklagsöl*. Cirkeln använder här Nationalupplagans dubbelvolym *Taklagsöl/Syndabocken*, båda verken utkomna i original 1907.

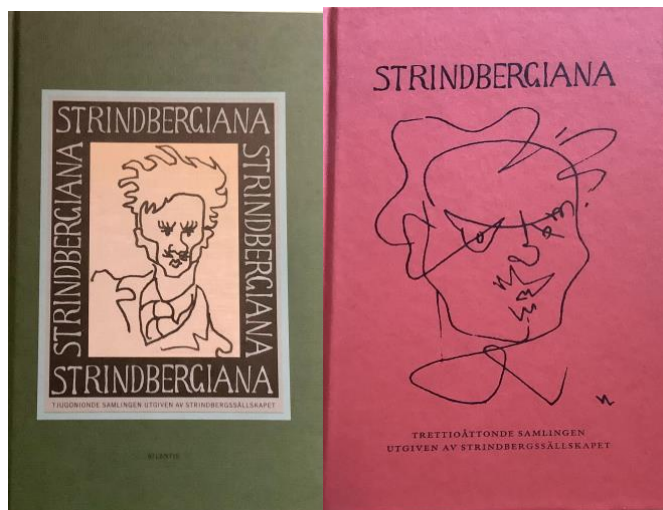
Cirklar och föreläsningar kan anordnas efter kontakt med Tryggve Lundh 0763407415 eller e-post tryggve.lundh@gmail.com

BLI MEDLEM ELLER FÖRNYA DITT MEDLEMSKAP FÖR 2024

Du blir medlem genom att sätta in årsavgiften 250 kr på Strindbergssällskapets Swish 123-0183939 eller plusgirokonto 25 02 78-9. För ytterligare familjemedlem är avgiften 50 kr och för ungdomsmedlem (25 år och yngre) 150 kr. Glöm inte att mejla ditt namn, postadress samt e- postadress till: info@auguststrindberg.se

OBS! Medlemsavgiften gäller per kalenderår och betalas in i början av kalenderåret.

I medlemskapet ingår årsboken *Strindbergiana*, medlemsbladet *Nya Meddelanden*, fri entré på Strindbergsmuseet, rabatter i Strindbergsmuseets butikssortiment, till bokcirkeln samt till vissa teateruppsättningar på Strindbergs Intima Teater.

HAR VI DIN EPOSTADRESS?

Med hänsyn till miljön samt sällskapets ekonomi skickas *Nya Meddelanden* numera ut på e-post. För kontinuerlig information mejla din e-postadress till oss. Glöm inte att meddela oss om du bytt adress eller e-post. info@auguststrindberg.se